

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

ในการประกอบธุรกิจเพื่อหวังผลกำไร จำเป็นต้องมีการจัดการทางการเงินเพื่อให้ทราบถึงฐานะการเงิน และ ผลการดำเนินงานของกิจการนั้นอย่างน้อยปีละครั้ง งบการเงินดังกล่าวย่อมเป็นที่สนใจแก่บุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของกิจการย่อมสนใจว่าบริษัทสามารถจ่ายเงินปันผลได้เท่าไร ธนาคาร หรือ สถาบันการเงินผู้ให้กู้เงินแก่บริษัทก็ต้องการทราบว่า บริษัทมีความสามารถที่จะหาเงินมาชำระดอกเบี้ย และ ใช้คืนเงินกู้ได้หรือไม่ และผู้ลงทุนโดยทั่วไปย่อมต้องการทราบถึงความสามารถหากำไรของบริษัท เพื่อตัดสินใจซื้อขายหุ้นในบริษัทนั้นๆ ต่อไป

งบการเงินที่คณะกรรมการบริษัทเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำขึ้นนั้น แม้ว่าอาจจะมีข้อมูลทางบัญชีเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้บริหารงานแล้วก็ตาม แต่สำหรับผู้ถือหุ้น และ บุคคลภายนอกแล้วยังไม่ให้ความเชื่อถือต่องบการเงินที่คณะกรรมการบริษัทจัดทำขึ้นทีเดียว เพราะคณะกรรมการบริษัทเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้บริหารงานของบริษัทนั้น อาจมีเจตนาจัดการทางการเงินที่แสดงข้อมูลคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง เพื่อแสดงผลงานเฉพาะในด้านที่ดี หรือ จัดทำงบการเงินที่เป็นเท็จ เพื่อปิดบังการทุจริต หรือ อาจมีข้อผิดพลาด หรือ บกพร่องในการจัดการทางการเงิน ทำให้ข้อมูลที่ปรากฏในงบการเงินไม่ถูกต้อง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดให้มีบุคคลหนึ่งหรือ คณะบุคคลซึ่งมีความเป็นอิสระจากทุกฝ่าย และ เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชีเข้าทำการตรวจสอบ และ แสดงความเห็นเสียก่อนว่างบการเงินดังกล่าวถูกต้องเพียงใด ซึ่งผู้รับภาระและหน้าที่ก็คือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ภาระและหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ได้ถูกกำหนดไว้ด้วยตัวบทกฎหมาย ซึ่งระบุไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบริษัทจำกัด ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 มาตรา 1197 มีความว่า " บคูลนั้นต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีคนหนึ่งหรือ หลายคนตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ภายในสี่เดือน นับแต่วันที่ตั้งในงบคูลนั้น " ในมาตรา 1213 ก็ยังระบุไว้ว่า " ให้ผู้สอบบัญชีทุกคนเข้าตรวจสอบสรรพสมุด และบัญชีของบริษัทในเวลาอันสมควรได้ทุกเมื่อ และ ในการอันเกี่ยวข้องกับสมุด และ บัญชีเช่นนั้นให้ไต่ถามสอบสวนกรรมการ หรือ ผู้อื่นๆ ซึ่งเป็นตัวแทนหรือเป็นลูกจ้างของบริษัทได้ ไม่ว่าคนไหนคนใด " และในมาตรา 1214 มีความว่า " ผู้สอบบัญชีต้องทำรายงานว่าด้วยงบคูล และ บัญชียื่นต่อที่ประชุมสามัญ ผู้สอบบัญชีต้องแถลงในรายงานเช่นนั้นด้วยว่า ตนเห็นว่างบคูลได้ทำโดยถูกต้องควรฟังว่าสำแดงให้เห็นการงานของบริษัทที่เป็นอยู่ตามจริง และ ถูกต้องหรือไม่ " ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีนอกจากถูกกำหนด และ บังคับไว้โดยกฎหมายแล้วก็ยังสนองตอบความต้องการของบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่ต้องการใช้งบการเงินอีกด้วย

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และ มีการขยายตัวทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ประชาชนมีการลงทุนทั้งในประเทศ และ ต่างประเทศมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน การขยายตัวทางธุรกิจก็ต้องอาศัยเงินกู้จากเจ้าหนี้ และ การลงทุนของประชาชนบรรดาเจ้าหนี้ และ ผู้ลงทุนจึงต้องอาศัยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการตรวจสอบบัญชี เพื่อให้มีความมั่นใจในข้อมูลทางการเงินที่ได้รับ และ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจทางธุรกิจ ดังนั้นบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต จึงมีความสำคัญมากขึ้นตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งประชาชนทั่วไป และ หน่วยงานต่างๆ ที่ควบคุมผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ยังมีความเข้าใจถึงบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ไม่ตรงกัน

ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เพื่อเป็นการเผยแพร่บทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจที่ตรงกัน เพื่อให้ทราบถึงกฎหมายต่างๆ ที่ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี และ เพื่อหาแนวทางแก้ไข และ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมปัจจุบันได้ และ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพสอบบัญชีในประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด และ ในทางปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ควรจะเป็นตามความเห็นของผู้ใช้งบการเงิน หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมผู้สอบบัญชี ผู้จัดทำบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
3. เพื่อหาแนวทางแก้ไข และ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

เพื่อเป็นการจำกัดขอบเขตของการศึกษาเรื่องนี้ให้กระชับรัดกุม และ อยู่ในวงจำกัด จึงเลือกศึกษาเฉพาะบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ตรวจสอบธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการลงทุนในธุรกิจต่างๆ ส่วนมากอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับในต่างจังหวัดส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของเจ้าของคนเดียวการศึกษาถึงบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ตรวจสอบกิจการในต่างจังหวัดจึงมีความสำคัญรองลงไป

1.4 วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธี การวิจัย 2 ลักษณะคือ

1. การวิจัยจากการสำรวจ (SURVEY RESEARCH)

โดยการศึกษาจากตัวอย่างของประชากรที่ทำการสุ่มตัวอย่างมา และ ถือว่าตัวอย่างที่ได้มานั้นเป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งวิธีการสำรวจจัดทำโดย

- 1.1 สอบถามโดยการใช้แบบสอบถามจากผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร และ ผู้ถือหุ้น

- 1.2 สอบถามโดยการใช้นิแบบสอบถามจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
- 1.3 สอบถามโดยการใช้นิแบบสอบถามจากหน่วยงานที่ควบคุมผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
- 1.4 สอบถามโดยการใช้นิแบบสอบถามจากผู้จัดทำบัญชี ซึ่งอยู่ในระดับสมุหบัญชี หรือ ผู้จัดการฝ่ายบัญชี

2. การวิจัยเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) โดยศึกษา และ ค้นคว้าจาก เอกสาร และ ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

1.5 วิธีการเลือกตัวอย่าง

ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยแบ่งประชากรที่จะศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยเลือกตัวอย่างจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสำนักงานที่ตรวจสอบบัญชีบริษัทที่เป็นบริษัทจดทะเบียน และบริษัทรับอนุญาต และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่เป็นเจ้าของสำนักงานที่มีได้ตรวจสอบบัญชีบริษัทที่เป็นบริษัทจดทะเบียน และบริษัทรับอนุญาต ซึ่งเป็นสำนักงานที่รู้จักโดยทั่วไป

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้ใช้งบการเงิน ผู้จัดทำบัญชี และหน่วยงานที่ควบคุมผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยผู้ใช้งบการเงินและผู้จัดทำบัญชีเลือกตัวอย่างจากบริษัทที่เป็นบริษัทจดทะเบียนและบริษัทรับอนุญาต และจากบริษัทที่มีใช้บริษัทจดทะเบียนและบริษัทรับอนุญาตขนาดใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทของธุรกิจตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดแบ่งประเภทธุรกิจไว้

หน่วยงานที่ควบคุมผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ได้แก่ คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี กรมสรรพากร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และธนาคารแห่งประเทศไทย

1.6 ขนาดตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจำนวน 50 ราย

กลุ่มที่ 2 ผู้ใช้งบการเงิน และผู้จัดทำบัญชี อย่างละ 50 ราย

คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพชั้นสูงบัญชี 1 ราย (ส่งแบบสอบถาม 1 ชุด แก่ผู้อำนวยการกองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า)

กรมสรรพากร 1 ราย (ส่งแบบสอบถาม 1 ชุด แก่อธิบดีกรมสรรพากร)
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 1 ราย (ส่งแบบสอบถาม 1 ชุด แก่กรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย)

ธนาคารแห่งประเทศไทย 1 ราย (ส่งแบบสอบถาม 1 ชุด แก่ผู้จัดการฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน)

1.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งตามลักษณะข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (PRIMARY DATA)

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามจากผู้ใช้บริการเงิน หน่วยงานที่ควบคุมผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และ ผู้จัดทำบัญชี

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (SECONDARY DATA)

ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการค้นคว้าจากเอกสารและหนังสือ ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย และ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงกฎหมายต่างๆ ที่ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ให้สอดคล้องตามความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
3. เพื่อเป็นการเผยแพร่บทบาทและภาระหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ให้ประชาชนทั่วไป และ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินมีความเข้าใจที่ถูกต้อง
4. เพื่อเป็นการพัฒนาวิชาชีพ และระดับวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินยอมรับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมากขึ้น